

ویژگی های اقدام پژوهی

۱- پژوهش به وسیله دست اندرکاران

در اقدام پژوهی خود شخص پژوهنده ، برای حل مسئله ای که خود با آن دست و پنجه نرم می کند و برای بهبود آن، اقدام به پژوهش می کند.

در حالی که در پژوهش علمی و دانشگاهی ، مسئله مورد تحقیق لزوماً مسئله خود محقق نیست، بلکه محقق به عنوان فردی حرفه ای وارد جریان پژوهش می شود.

۲- تأکید بر عمل

عمل شخص در محیط مورد تأکید است، بنابراین اگر پژوهشی به ”کار و عمل فعلی“ فرد مربوط نشود و نتیجه آن در عمل مشاهده نشود، پژوهش در عمل به حساب نمی آید.

برای نمونه ممکن است آموزگاری علاقمند به پژوهش در تاریخ آموزش و پرورش یک منطقه باشد، یا تأثیر وضعیت اقتصادی خانواده ها در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را مورد بررسی قرار دهد، هیچ کدام از این تحقیقات، پژوهش در عمل محسوب نمی شوند. چراکه نتیجه آنها به طور مستقیم و بلافاصله در پیشرفت کار معلم اثر نخواهد داشت؛ اما اگر معلمی راه های بهبود آموزش انشا، را در کلاس به کار گیرد، پژوهش در عمل را به کار برده است.

۳- مشارکتی است

از نظر ، همکاری و پیشنهادهای همکاران استفاده می گردد.

۴- خود ارزیاب است

چگونگی پیشرفت کار و حتی نتایج تغییرات و اصلاح موقت برنامه ها به وسیله خود پژوهشگر و افراد درگیر در اقدام پژوهی ارزیابی می شود.

۵- مبتنی بر ارزشها است

آنچه افراد را به این نوع تحقیق سوق می دهد، نوعی احساس تعهد و نیاز به ایجاد تغییر و تحول در کار خود است. تا چنین میل و احساسی نباشد رغبت چندانی به پژوهش نخواهد بود.

۶- غیر رسمی است

معمولاً این تحقیق بدون رعایت سلسله مراتب اداری و دیوان سالاری های معمول و به صورت غیررسمی انجام می گیرد. نقش پژوهنده در عمل، مانند مددکار اجتماعی یا مشاور به نوعی تسهیل کننده کار است.

۷- روش تحقیق ساده

در این روش پیچیدگی های معمول یک تحقیق علمی کلاسیک لازم نیست. مراحل تعیین متغیرها، نمونه آماری، تجزیه و تحلیل آماری، تعریف های عملیاتی و... وجود ندارد. محقق لازم نیست خطی مستقیم را درپیش بگیرد، بلکه به تناسب پیشرفت کار اقدام های پیش بینی نشده ای را انجام دهد. برای همین به این نوع، روش دوری یا مارپیچی گفته اند.

۸- تعمیم نا پذیری یافته ها

برعکس پژوهش های رسمی و علمی تعمیم پذیری نتایج تحقیق، چندان مدنظر نیست. هدف آن کاهش مسائل عملی و روزمره است نه پابندی به روشهای علمی و.

۹- نگاه از درون

افراد درگیر در کار و فعالیت از درون محیط کار به مسائل می نگرند و هدفشان کاهش یا حل مسائل درونی و فعلی شان است. در حالی که نگاه پژوهشگر حرفه ای از بیرون به درون است.

۱۰- پژوهش در عمل، شخصی است

ضمیم به کاررفته در این پژوهش "من" یا "ما" است؛ مثلاً:

چگونه می توانم املاي سارا را تقویت کنم؟

موضوعی که به من یا ما ارتباط ندارد موضوعی است عمومی و نه شخصی و موضوع پژوهش در عمل نخواهد بود.

وجه اشتراک اقدام پژوهی با تحقیق علمی

نظام مند بودن

بیان مسئله

پرسش مشخص

اطلاعات مدون

انتقادی بودن

کنترل نظام مند

تولید دانش

اهمیت و ضرورت اقدام پژوهی

* مناسب ترین راه برای حل مسئله است.

* نوعی آموزش ضمن خدمت است.

* نوآوری و دانش افزایی

* اصلاح وضع نا مطلوب

* دوری از نخبه گرایی

* رشد و بالندگی عمومی

* پاسخ گویی علمی

* نزدیکی و ملازمت نظر و عمل

آمادگی های لازم پیش از انجام پژوهش

۱ / شرایط و ملاحظات کار با دیگران

شناسایی گروه های کاری مرتبط با شما شامل:

— استادان یا راهنمایان شما

— دوستان نقاد شما

— مشارکت کنندگان

— پژوهشگران همکار شما

— گروه ارزیاب

۲ / توسعه مهارت های فردی

مهارت گوش دادن

مهارت در مدیریت

مهارت در همکاری و مشارکت

تقویت اراده و اعتماد به نفس

توجه به گوناگونی اندیشه ها و نظرات و رفتارها

سبک بیان (مهارت گفتن و بیان ساده)

۳ / ملاحظات عملی

الف - نقش پژوهشگر

برای جلب اعتماد و همکاری دیگران، نقش و کار خود را به روشنی برای آنان توضیح دهد. طرز برخورد، لباس پوشیدن، صحبت کردن و ... ممکن است به جای همکاری، مقاومت ایجاد کند.

ب - شناسایی گروه های ذینفع :

افراد باید این احساس را داشته باشند که منافع آنها با این تحقیق به خطر نمی افتد و ...

ج - شناسایی افراد متنفذ

اشاره به سازمانها و گروه های قدرتمند درون سازمان

د - ایجاد تصویر روشن از موقعیت ها

مانند اطلاع از پیشینه تحصیلی، وضعیت خانوادگی، مشکلات و امکانات موجود دانش آموزان

۴ / روابط انسانی و مراعات اخلاق

ضرورت مذاکره با مسئولان

رازداری

احترام به حق همکاری نکردن دیگران

آگاه سازی دیگران

حفظ اعتماد و ...

مراحل یا چرخه ی پژوهش در عمل

بررسی طبقه بندی پژوهشگران و اندیشمندان از مراحل پژوهش در عمل این نتیجه را عایدمان می کند که پژوهش در عمل دارای سه مرحله کلی است:

تشخیص

تغییر

ارزیابی

مراحل پژوهش در عمل ؛ به صورت عملیاتی

۱- مشخص کردن موضوع و عنوان پژوهش

۲- توصیف وضعیت موجود و تشخیص مسئله

۳- گردآوری اطلاعات شواهد یک

۴- تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها

۵- انتخاب موقتی راه حل جدید

۶- اجرای راه حل جدید و نظارت بر آن

۷- گردآوری اطلاعات شواهد دو

۸- ارزیابی تأثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن

۹- تجدیدنظر و دادن گزارش نهایی (اطلاع رسانی)

مراحل ۱-۵ به تشخیص ، مرحله ۶ به اجرا و مرحله ۷-۹ به ارزیابی و ارائه مربوط می شوند.

۱- مشخص کردن موضوع و عنوان پژوهش

—مرتبط بودن موضوع با شغل پژوهشگر

—قابل تحقیق و بررسی بودن

- توانایی انجام و اجرای تحقیق

- مورد علاقه بودن موضوع

- دارای اهمیت باشد.

- منابع اطلاعاتی کافی در دسترس باشد.

۲- توصیف وضعیت موجود و تشخیص مسئله

به بررسی و توصیف وضعیت کنونی و اینجایی موجود اشاره دارد.

مثلاً: "مدرسه من کجا قرار دارد؟

دخترانه است یا پسرانه؟

تعداد دانش آموزان چند نفر است؟

دو نوبته است یا یک نوبته؟

در چه کلاسی، و در چه درسی پژوهش صورت می گیرد؟

از کجا باید شروع کرد و با کدام مسئله؟

۳- گردآوری اطلاعات (شواهد ۱)

در ابتدا تفاوت شواهد نوع اول (۱) و شواهد نوع دوم (۲) را بیان می کنیم

شواهد نوع اول تشخیصی و شواهد نوع دوم قضاوتی و ارزیابی است.

باید به پرسشهای زیر پاسخ داد:

- چه نوع داده ها و شواهدی؟
- از چه منابع و مراجعی می توان اطلاعات کسب کرد؟
- از چه روش هایی باید برای گردآوری اطلاعات استفاده کرد؟
- هدف از گردآوری اطلاعات چیست؟

سپس

- مشخص کردن وضع موجود به کمک داده ها و شواهد

- انتخاب یک راه حل موقت
- مطالعات اولیه و بررسی پیشینه تحقیق

۴- تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها

منظور از تفسیر، تبیین و تشریح معانی نهفته در دل داده هاست، برای فهم جامع و روشن معانی و مفاهیم.

شناسایی مطالب ضد و نقیض؛ چگونگی روابط متقابل رخدادها؛ طبقه بندی و تعیین چارچوب منطقی و عقلانی واقعیات.

از الگوها و چارچوب های مختلفی برای تفسیر داده ها میتوان استفاده کرد:

۱- روش شش پرسش:

- چرا؟ چگونه؟ چه کسی؟ چه چیزی؟ چه موقع؟ کجا؟

۲- الگوی ترسیم مفاهیم

- ریشه بسیاری از مشکلات در جاهای دیگر غیر از کلاس و مدرسه است.
- مثلاً برای بررسی مشکلات رفتاری جوانان؛ مسائل مالی، بهداشتی، والدین، مسائل خانوادگی، موفقیت تحصیلی و... باید مورد مطالعه قرار بگیرد.

۳- روش تجزیه و تحلیل مفاهیم

- مشابه الگوی ترسیم مفاهیم است. دراین روش موارد زیر بررسی می شود:

الف- مشکل اصلی

ب- ریشه های اصلی مشکل

ج- دیگر عوامل

د- نتایج و عواقب منفی

ه- دیگر نتایج مهم

۵- انتخاب راه جدید به صورت موقت

درانتخاب روش جدید شتاب نکنید. به یادداشته باشید مسئولیت و تعهد اجرا و نتیجه گیری این تحقیق با شماست. شکست معنی ندارد، در صورت نتیجه ندادن، راههای دیگر را بیازمایید. هرچه اطلاعات موثق تر باشد امکان پذیرش و نتیجه دادن آن بیشتر است. برای اجرای راه حل جدید برنامه ریزی کنید. چه فعالیتهایی؟ چگونه؟ باچه امکاناتی؟ چه زمانی؟ باچه وسایلی؟

۶- اجرای راه حل جدید و نظارت بر آن

۷- گردآوری اطلاعات (شواهد ۲)

همان گونه که قبلاً اشاره شد این مرحله برای ارزیابی وقضاوت مورد نیاز است. برای این که ثابت کنید ادعایی که درباره عمل جدیدتان دارید، منطقی و درست است؛ باید شواهد و مستنداتی داشته باشید. دلایلی که مبین اصلاح به وجود آمده درکار شما باشد.

ممکن است ادعا کنید باروش جدید شما نمرات دانش آموزان تا ۲۰ درصد بهبود یافته است، این ادعا زمانی قابل قبول است که نمرات دانش آموزان قبل و بعد از اجرای راهکار جدید مقایسه شود.

۸- ارزشیابی تأثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن

دراین مرحله نیز مانند مرحله سوم داده ها را تفسیر و تحلیل می کنیم. ازخودمان می پرسیم این داده ها نشانگر چه تغییراتی هستند؟ آیا پیشرفتی را نشان می دهد؟ به چه دلیل؟ درچه زمینه ها و مواردی پیشرفت بوده است؟ (باشواهد) با پرسش های مشابه تا نتیجه اقدام جدید را به کمک شواهد منطقی ارزیابی کنیم. اگر نتیجه مثبت بود، این اقدام را به عنوان یک تغییر یا راه حل جدید ادامه می دهیم و در غیر این صورت به راه های دیگر می اندیشیم.

۹- تجدید نظر و دادن گزارش نهایی

پس ازاعتبار یابی و ایجاد تغییرات و اصلاحات لازم، به انتشار یافته ها می پردازیم.

دراین آخرین مرحله می توانید گزارشی ازآنچه تاکنون یاد گرفته اید، نقش دیگران در این تحقیق، روش های کار و... ارائه نمایید.